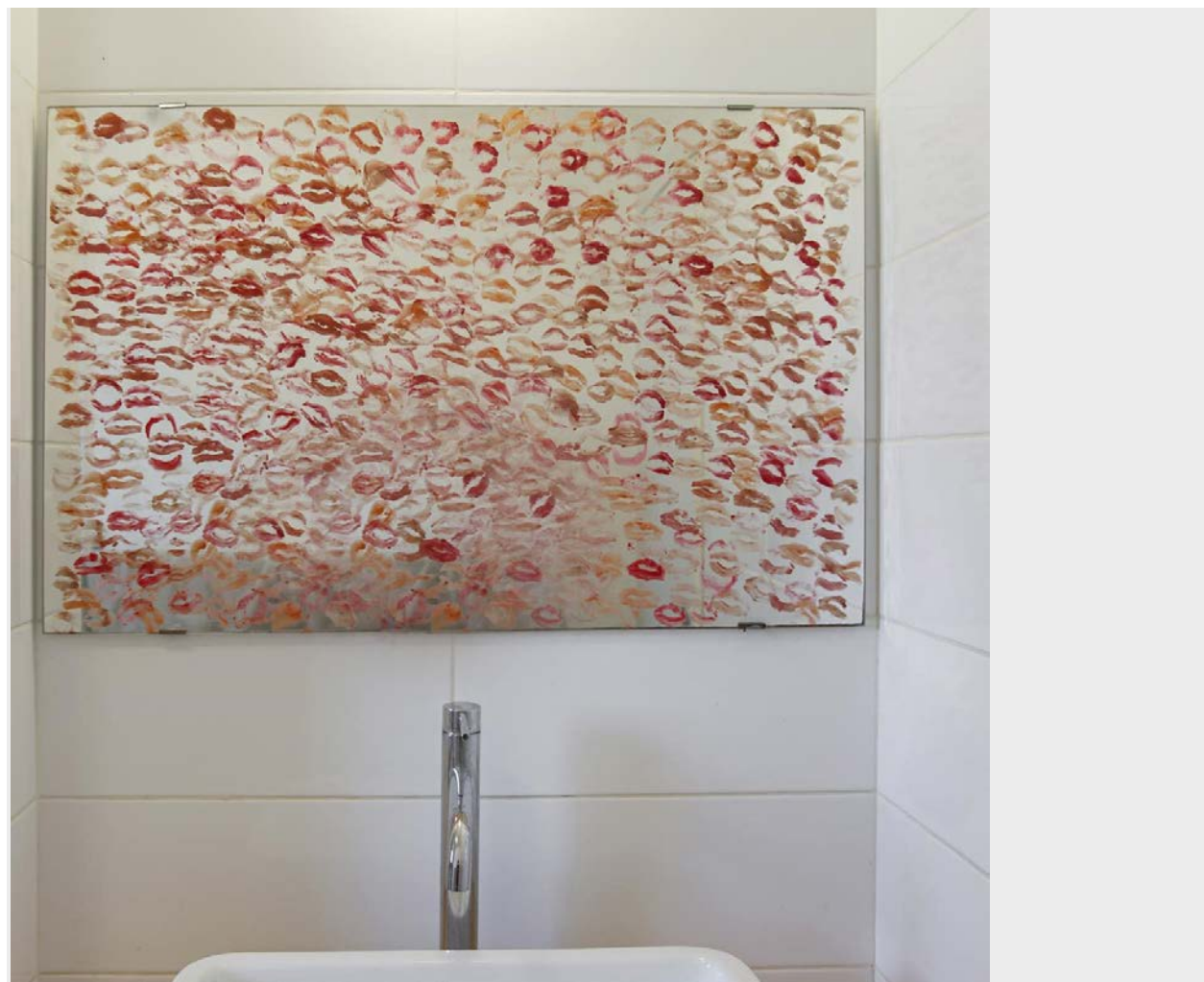

לא מוכרחים ללכת למוזיאון כדי לראות יצירות אמנות מעניינות

בדירת שני חדרים צנועה בתל אביב מארחת הדיירת-אוצרת מיטל אבירם תערוכות מתחלפות. זו הנוכחית, "מלכודת קפיץ" של עידית גלעד, מזכירה שחיים ואמנות יכולים לגור ביחד

"חטא הגאווה" של עידית גלעד. בלי ליצנים קופצים צילום: אייל אגיבייב
גלעד מלצר

פורסם ב-07.04.21

המקום היחיד בשכונת יד אליהו בתל אביב שאנשים נוהרים אליו לאירועי תרבות הוא היכל הספורט. לפני המגפה, ובתקווה שבקרוב שוב, אירח האולם הגדול הופעות ומצוקת החניה זלגה עד לרחוב הקטן שבו אני גר. זה לא קורה בגלל התערוכות ב"קומה שלישית משמאל", אבל מן הראוי לשים לב למה שעושה שם הדיירת-אוצרת מיטל אבירם. בדירת שני חדרים צנועה ממשיכה "פרקי חיים", העונה הרביעית של תערוכות בסביבת המגורים שבמהלכה מתארחים בזה אחר זה שישה אמנים. הם מתערבים, יוצרים, משנים וגרים לפרק זמן קצוב עם אבירם.

עברו לתצוגת גלריה

"עוד יום שמח" צילום: אייל אגיבייב

לתערוכות בדירות מגורים — לא כאלו אשר הוסבו באופן קבוע לגלריה — היסטוריה מעניינת ורדיקלית. עד לפני כ-250 שנה מרבית האמנות הוצגה במבנים פרטיים רק שאלה נקראו ארמונות, טירות, אחוזות. רבים מהם נהפכו למוזיאונים ואיש לא גר בהם יותר. כאשר התבססו הגלריות והמוזיאונים במתכונתם המודרנית שממשיכה עד היום, מרחבי המגורים הפסיקו להיות אלו שבהם מציגים. יש בתים ודירות רבות שקירותיהם מלאים ביצירות אמנות, אבל הם אינם משמשים גלריה ולא פתוחים לקהל הרחב. תערוכות בדירות פרטיות פרחו בערים הגדולות בברית המועצות, ומאוחר יותר ברחבי הגוש הסובייטי. התערוכה הביתית אפשרה למארגנים ולמשתתפים לחמוק מעינו הפקוחה של האח הגדול ולפעמים, כמו בסין החל בסוף שנות ה-80, תוך העלמת עין מצד השלטונות.

לא רק בשל הצנזורה של משטרים טוטאליטריים תערוכות מוצגות בדירות. הן חלל מועדף על אוצרים ויוצרים גם משום ששוק האמנות אינו מעוניין בעבודות שאינן סחירות, וגם משום שדירות תואמות למה שבבסיס חשיבה אוונגרדית: קשר לחיים עצמם. לא כיצוג של החיים, אלא מעורבות פעילה בהם. לפני שנהפך לאחד הגלריסטים המפורסמים בעולם, ליאו קסטלי אירח תערוכות בסלון ביתו במנהטן. מ-2017 הזוג אריאלה גיטלין וסקוט אינדרסק מארחים בביתם בברוקלין תחת השם Teen Party אמנים צעירים וגם שמות גדולים. בברלין פועלות כ-20 גלריות בדירות, מאוכלסות או ריקות. בכל עיר גדולה באמריקה הלטינית יש כמה גלריות בדירות.

אחת מהגלריות הביתיות, זו של ברטה אורדנג, היתה "בית" לפוסט-מינימליזם ולאמנות מושגית ישראלית, אבל במנהטן. תערוכה קטנה במוזיאון ישראל בירושלים מזכירה עד כמה מיוחדות היו הגלריה והמייסדת שלה. משום מה העניין לא תפס בארץ. את הגלריה בדירתה בתל אביב פתחה [שרה לוי](#) ב-1975 רק אחרי שרותקה לביתה בעקבות תאונת דרכים קשה ובמשך 23 שנות פעילותה היא היתה מוסד חשוב. מדי פעם בפעם מתארכת תערוכה בדירת מגורים (גם אני אירחתי-אצתי פעמיים בדירתי), והאחרון שעשה זאת בהצלחה הוא האוצר עודד שתיל. אבל אבירם היא הראשונה זה זמן רב שהפכה

את דירתה (גם) לחלל שהות, עבודה, פעולה ותצוגה עם תוכנית עונתית סדורה שבמהלכה כל אמן גר איתה במשך כחודש.

עברו לתצוגת גלריה

"החדר השבור" צילום: אייל אגיבייב

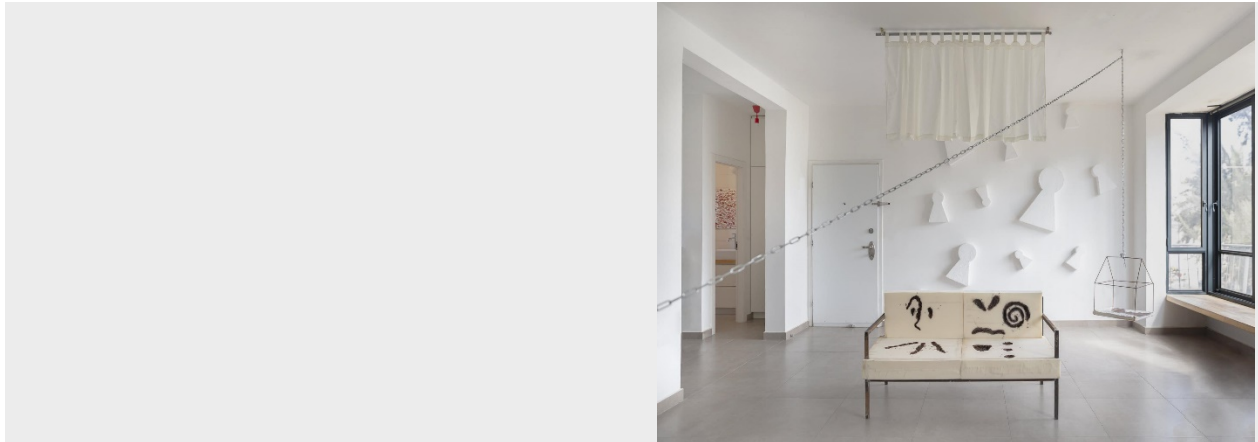

"טלפון (ללא כותרת)" צילום: אייל אגיבייב

לכן הדירה עצמה אינה גלריה וקירות תצוגה, אלא היא הזירה של המיצב. את פני הבאים לתערוכה "מלכודת קפיץ" של עידית גלעד מקבלת דמות שוכבת שראשה נעוץ, יותר נכון תקוע, במושב הכורסה. מכל זווית מה שלוכד את העין הן הרגליים המשתרבות למרכז הסלון, נראות כאילו הדמות העירומה

מ"נתון", המיצב האיקוני של מרסל דושאן, עברה בהצבה המפורסמת לא פחות, "מושב אחורי של דודג' 38" של אדוארד קינהולץ, ונחתה בדירת שיכון.

לפני שנהפך לאחד הגלריסטים המפורסמים בעולם, ליאו קסטלי אירח תערוכות בסלון ביתו במנהטן. בברלין פועלות כ-20 גלריות בדירות, מאוכלסות או ריקות

"סנאפ טראפ" צילום: אייל אגיבייב

המושב האחורי של המכונית כאילו נעקר ורמזים גולפו ונצבעו לתוך הספוגים של הספה הזוגית (Love Seat). הווילון שמעליה, גבוה מדי, תלוש ממקומו אך שומר על מהוגנות, כאילו, אבל רק כאילו, מסתיר את הסצינה הפרועה שמאחוריו. סביב הדמות השוכבת סימני אלימות כך שהתחושה שעולה היא של הבוקר שאחרי מסיבה שיצאה משליטה. דברים קרו כאן גם אם לא הושלמו, נזנחו או נהרסו. כמו הפסל "בתים בשרשרת", הם עדות לארעיות שבה פועלת התערוכה-מיצב בדירת מגורים. כשמשהו לא מושלם ומסודר, כובלים אותו בחומרי בניין, בשלשלאות.

למרות כותרתה, אין בתערוכה ליצנים שקופצים במפתיע מתוך קופסאות או ארונות אלא אובייקטים ודימויים שגלעד פיזרה במדויק והם מתווים מעין מפת סוד בחדר בריחה. המיטה בחדר השינה מסודרת למשעי אבל הטלפון "של פעם" שפוסל מגבס, וששוליו זלגו ונהפכו למאפרה מלאה בבדלי סיגריות, מספרים שעד לא מזמן המקום הזה רחש חיים.

"יחסים ראויים למגורים" צילום: אייל אגיבייב

חודש מגורים משותפים זה לא מספיק, לכן גלעד צרבה במטבח בעזרת פיח של נר מסגרת, מעין אין-ציור רפאים. המראה באמבטיה שמכוסה בנשיקות ליפסטיק היא הרגע החלש בהצבה. גם לה יש הסבר. הקיר הגדול בסלון כוסה אף הוא במקום בשפתיים אדומות לוהטות, בתבנית דומה, זו של כפות מנעול (או שפתי ערווה) שפוסלו בקלקר. בעוד סימני היום-יום — בגדים, כלים, ספרים — נסגרו בארונות, הרמזים הליבידינאליים מרוחים ומתפרצים מהקירות, ומתומצתים כמקרא מפה צפוף בשלושת הציורים. לא רק שביד אליהו יש חיים, יש גם אמנות. והם יכולים לגור ביחד.

עידית גלעד — "מלכודת קפיץ". אוצרת: מיטל אבירם. קומה שלישית משמאל, המערכה 31, תל אביב, בתיאום מראש 054-6738523 עד 17.4

<https://www.haaretz.co.il/gallery/art/artreview/premium-MAGAZINE-1.9688866>